

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XVI - SEGONA EPOCA

MAIG - JUNY DE 1934 :: N.º 89

SUMARI:

TEXT: El nostre "Ràdio-Butlletí". — Antiguitat de l'home, per *Jacint Elías*. — El Peréstec, per *Iu Pons*. — Adéu, company!, per *Joan Santamaria*. — Crònica. — Excursions Oficials.

GRAYATS: Del nostre folklore. Conjunt de dansaires del "Ball del Gambeto" de Ridaura, clixé *A. Fabra*. — Del nostre folklore. Un aspecte de la plaça de Ridaura durant l'execució del "Ball del Gambeto", clixé *A Fabra*.

REDACCIO I ADMINISTRACIÓ: FRANCESC MACIÀ, 64

SOCI!!

Tens companys?

Tens amics?

PROPOSA'LS PER ASSOCIAR-LOS A LA NOSTRA ENTITAT

Excursions i visites col·lectives

Alpinisme

Esports d'hivern

Camping

Atletisme

Conferències i Cursets

Exposicions

Biblioteca: Prestació de llibres i mapes

Servei gratuït d'ARXIV

Sessions de projeccions, etc.

**Hotel
VICTORIA**

CARTA - COBERTS - PENSIÓ

Preus especials per Excursionistes

TERRASSA - Sant Pere, 50

CASA FARRÀS

RADIO — Atwater-Kent : Clarion : Echophone ; Kennedy : Radiola (R. C. A.), etc., etc.

PIANOS - DISCOS - MUSICA

Pianos de lloguer

Carrer Jaume Jover, 18

CONSTRUCCIÓ DE CLAUS de totes classes i ARTICLES DE FERRETERIA

RAMON MORRAL

CREU, 77
TERRASSA

Especialitat en tota
classe de Tatxes per
a Calçats d'excursió

Fàbrica de Teules mecàniques

Segués, Donadeu i C.^a

Terres cuites per façanes i
jardins - Articles sanitaris

Despatx: Fontvella, 1 - Telèf. 2111

Casa Martorell

Perfumeria nacional i estrangera
Plateria
Bisuteria
Paraigües
Ombrel·les
Objectes propis per a regal

Font-vella, 59 - TERRASSA

Galí i C.^{ia}

Drogues
Productes Químics

MATERIAL
FOTOGRAFIC

Conserves
Perfumeria

Sant Pere, 27 - Telèf. 2039

CASA CUNI

CONFITERIA

RUTLLA, 52 : TERRASSA : TELEFON 1717

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XVI

Segona època

MAIG - JUNY 1934

NÚM. 89

El nostre «Ràdio-Butlletí»

EL prop-passat dia 20 d'abril, va fer un any que el Centre va transmetre per l'emissora Ràdio-Terrassa, el primer número del Ràdio-Butlletí setmanal d'excursionisme. Això vol dir, senzillament, que durant aquelles cinquanta-dues setmanes, sense ni una sola interrupció, la nostra entitat ha vingut radiant aquest butlletí imaginari d'excursionisme, gràcies al qual estem amb comunicació, ultra amb els socis del Centre, amb tots els demás excursionistes i simpatitzants terrassencs, alhora que els postulats de cultura i patriotisme, bases fonamentals de l'excursionisme català, són propagats i donats a conèixer al públic indiferent, per mitjà de les ones radiofòniques de l'emissora local, amb tanta deferència posada a la nostra disposició pels actius dirigents del Ràdio-Club Terrassa.

Durant aquest any d'actuació radiofònica, pot molt ben ésser que la nostra tasca de divulgació no hagi estat del tot ajustada a les aficions i preferències de tots els excursionistes, tota vegada que, havent-nos situat en un mirador des del qual albirem tots els matisos del nostre excursionisme — excursionisme intel·lectual, contemplatiu, alpinisme, esquí, acampada, etc. etc. — hem procurat donar al text del Ràdio-Butlletí una varietat constant, la qual, després de l'ar-

ticke doctrinari de començament, ha anat oscilant, correlativament, des de l'article descriptiu, fins al de ressenya i al d'impressions més o menys literàries i d'aquests textos, des dels que tracten d'assumptes marítims fins als que parlen de l'alta muntanya, passant pels de caire ciutadà. En una paraula: Hem tingut el convenciment—i el seguim tenint—que ens adrecem als excursionistes i no a l'excursionista. Per això agrairíem a aquells del nostres amics que ens han fet alguna suggerència respecte del que estem dient, que, tenint en compte aquesta diversitat de matisos que posseeix l'excursionisme, es fessin càrrec que no podem donar un caire determinat al Ràdio-Butlletí, sinó que, al contrari, caldria augmentar, encara, a ésser possible, aquella diversitat.

Quant al noticiari, volem remarcar que sempre hem tingut molta cura que abastés a totes les entitats germanes i a tots els actes de matís excursionista, treient-li tota tendència partidista que, indubtablement, tindria aquesta secció, si estés formada solament per les noves corresponents al nostre Centre.

Finalment volem agrair cordialment, des d'ací, com ho ferem des del micròfon, els mots de felicitació i d'encoratjament que nombrosos ciutadans ens han adreçat durant el transcurs d'aquest primer any del Ràdio-Butlletí, alhora que palesem, també, novament, el nostre reconeixement al Ràdio-Club, per la prova de confiança i la deferència que tingué amb la nostra entitat, en confiar-nos la secció d'excursionisme dels seus programes.

SOCI! Escolta tots els divendres, a les 21'15, el Ràdio-Butlletí d'excursionisme que el Centre transmet per Ràdio Terrassa.

ANTIGUITAT DE L'HOME

No és l'Església la que ha afirmat que l'home va aparèixer dins de l'era quaternària, sinó els geòlegs. El que ha definit com dogma de fe és que els homes, siguin de la raça que es vulgui, descendeixen tots d'una sola parella primitiva, Adam i Eva, creada directament per Déu.

En quant als anys o segles transcorreguts des de la creació de l'home, per bé que els exègetes o intèrprets de la Bíblia han cregut que no excedeixen de 8000 a 10.000 anys, l'Església res ha definit, i encara que per les ciències humanes s'arribés a demostrar (cosa improbable) l'edat exacta de l'humanitat, no és fàcil que l'imposés com dogma de fe, a menys de tenir-ne una revelació especial. A l'Església, doncs, li és indiferent que l'home hagi aparegut damunt la terra durant l'era quaternària que durant la terciària. La tasca d'esbrinar-ho la deixa sencera a les ciències humanes.

He dit que el qui havia afirmat que l'home havia aparegut durant l'era quaternària eren els geòlegs, i ara afegiré que així ho creuen la gran majoria dels geòlegs, i no sembla pas que vagin desencaminats. I això no sols per la troballa d'ossos humans sinó d'objectes de la seva indústria enterrats en les capes dels terrenys quaternaris. És indubtable que els monuments megalítics (menhirs, cromlecs, dolmens, cambres cobertes, altars de sacrifici, sepultures etc.) que es troben en molts països; les pintures rupestres, els sílex treballats, els palafits, els *Kiokkenmoddings* etc., revelen sense cap mena de dubte la presència de l'home en els indrets on es troben aquestes construccions i objectes.

Tots els instruments, dibuixos i ornaments de l'edat *neolítica* o de la pedra polida s'atribueixen sense excepció a l'era quaternària i en part a l'època històrica, així com els de la *paleolítica* o de la pedra esclatada, solament a la quaternària. Però no han mancat geòlegs i prehistoriadors que han volgut veure senyals de treball intencionat en certs esclats de sílex trobats en terrenys terciaris o tinguts per tals, en els quals cap més indicatiu de la presència de l'home no s'hi notava clarament.

No seguiré aquí les apassionades controvèrsies que han originat entre els savis aquests sílex terciaris, perquè seria tasca massa llarga. Però crec no serà inoportú ocupar-me, enc que sigui breument, dels arguments emprats pels partidaris de l'existència de l'home terciari, i que volen veure en tals sílex la prova d'un treball intencionat.

Els arguments en que recolzen per a provar aquesta opinió poden reduir-se als quatre següents: 1.er Els que imaginem ésser *retocs* produïts per l'home en els sílex, per tal d'aprofitar-los com a ganivets, rascadors, punxons, serres etc.; 2.^{on} Els *plans de fractura* dels sílex que imaginem partits expressament; 3.er Els nomenats *bulbs de percussió* o bonys produïts pels cops; i 4.^{art} Els pretesos senyals de l'acció del foc.

Primer.—Els sílex descoberts en gran nombre i en molta extensió a Thenay (Loire-et-Cher) en terrenys que es tenen per vertaderament terciaris, en general tenen la forma esferoidal, que és impròpia per a tallar, rascar, serrar i punxar, i per tant inútil per a satisfer les necessitats dels suposats homes terciaris. Si, com és de creure, molts d'aquests sílex, a conseqüència dels canvis de temperatura, s'han partit, podien ésser aprofitats pels homes quaternaris; però de les formes que han pres en esclatar no se'n segueix necessàriament que l'home existís ja durant l'era terciària, encara que els sílex siguin terciaris. Mr. Alexandre Bertrand, encarregat del Museu de Sant Germain-en-Laye, va sotmetre els sílex de Thenay a violents canvis de temperatura, i amb aquest procés va aconseguir que aquells sílex esclatessin, resultant-ne fragments semblants als que es donen com vestigis del treball de l'home.

Segon.—Els plans de fractura dels esclats silíceos tampoc impliquen necessàriament l'acció de l'home, perquè poden ésser el resultat dels canvis sobtats de temperatura, i el mateix poden pervenir del fred, com ha demostrat N'Estanislau Meunier, que de la calor del sol, que també fa esclatar els sílex, i el mateix resultat poden produir les accions químiques que les aigües exerceixen en les roques.

Tercer.—Els anomenats *bulbs de percussió* tampoc exigeixen la intervenció de l'home, perquè com diu el professor Wirchow, aquests bonys o prominències «es noten en tota substància que esclata: en el vidre, en la calcedònia, en l'obsidiana, en el sílex, etc. Ja de molt temps ençà, es sabut que aquestes substàncies presenten fractures *concoïdals*, encara que no hagin estat sotmeses a cap impressió violenta; tal és, per exemple, la ruptura produïda per l'acció del calor del sol, la qual dilatant sobtadament les parts superficials les separa de les capes inferiors. També es donen trencadures naturals que produeixen prominències en la substància en la qual s'han efectuat.»

Quart.—Els pretinguts senyals de foc, que es manifesten en el rompiement del sílex, varen ésser objecte de sàvies i llargues discussions en el Congrés de Blois, celebrat l'any 1884. D'elles se'n va concloure que poden explicar-se com un fenomen natural, i que el foc podia pervenir d'algun llamp

(1), o bé a conseqüència d'alguna oxidació o fermentació qualsevolga. Els fenòmens de combustió espontània, no són rars en la naturalesa. Però no és necessari recorre a aquest foc per a explicar l'esquerdament i trencament dels sílex, puix que tal fenomen pot haver-se produït, ja per una senzilla variació de temperatura, com en efecte ha succeït, segons Mrs. Fuchs i Cotteau, ja per l'acció del sol, ja per la de les aigües termals (2).

El cop de gràcia contra les deduccions dels que pretenen veure accions intencionades en aquestes particularitats que presenten els sílex, l'ha donat l'eminent geòleg N'Estanislau Meunier, amb els següents fets que ha pogut comprovar per ell mateix, i que no farà més que transcriure.

Diu així:

«Els primers homes han degut servir-se també dels sílex que les intempèries els havien preparat, i que han fet caure en error a més d'un prehistoriador. En el cas de què aquests esclats no es trobin associats amb objectes que mostrin sense dubte de cap mena la intervenció de l'home, en general hom es troba d'acord en no atorgar cap importància, a menys que presentin caràcters especials, tals com delicats retocs en les arestes, mantes vegades transformades en làmines de serra, o bé una superfície perpendicular a la longitud del sílex, en qual cas se l'anomena *pla de percussió*; o bé una mena de convexitat particular qualificada de *bulb de percussió*.

«No obstant, alguns observadors han negat la necessitat d'aquests caràcters especials per a reconèixer les pedres tallades voluntàriament, i s'apoiem en l'excel·lència de l'ús com a puntes de fletxa, ganivets, serres, masses, etc. dels sílex que no tenen tals caràcters. Però no s'han donat compte de la presència d'aquests objectes en molts indrets en què res més no indicava la permanència o el pas de l'Home quaternari. Aquestes observacions imprevisibles m'han fet entreveure com la Naturalesa s'ha complagut en fer-los prendre el canvi.»

«Havent-se obert uns pous fondos a l'argila de sílex que recobria la creta, a Prepotin, al entorn de Mortagne (Orne), la runa apilada a la superfície del sòl, composta de grossos ronyons de sílex barrejats amb l'argila, ha estat abandonada tot un hivern. La localitat, allunyada de tota comunicació, sembla haver estat poc visitada, i quan jo l'he tornada a veure en el mes de març,

---

(1) Recordi's que el llamp ocasiona dos fenòmens: la degradació i la vitrificació de les roques compactes. També el llamp ocasiona la fusió dels grans de sorra de les dunes i dels deserts, produint uns tubs anomenats *fulgurites*.

(2) Pot consultar-se el documentat treball del savi geòleg Abbé Hamard sobre l'Home terciari, en el segon volum del *Diccionario Apologético de la Fe Católica*, editat a Madrid l'any 1890.

els munts de runa no havien estat remoguts per ningú. Els ronyons de sílex, que es distingien per llurs superfícies arrodonides, jeien damunt d'una argila desfeta per la pluja, però conservava sense modificació notable la mateixa forma dels munts que els pouaires havien acumulat. S'observava que aquests ronyons síliceos molt sovint s'havien fets o badat en diversos sentits, i aleshores havien estat reduïts a fragments molt angulosos juxtaposats per ambdós costats a unes clivelles molt fines.»

«Aquestes clivelles, obertes sens dubte pel fred, que no s'havia pogut fer sentir sinó després de l'extracció de les pedres abans enterrades sota els pocs metres d'argila que les protegien de la intempèrie, en llur direcció eren determinades per particularitats d'estructura, i sobretot, per inclusions d'argila, la qual en gelar i per la dilatació de l'aigua que les amarava, s'havien comportat com veritables *tascons*.» «Els esclats així produïts, prenen tota mena de formes, i entre aquestes una majoria incontestable es senyalava per estretes analogies amb els sílex tallats, sovint amb els més purs.»

«Al Museu se'n conserva una col·lecció molt instructiva, de la qual alguns fragments han estat exposats al públic. Per exemple, es veurà que la gelada ha separat un bonic *ferro de llança* amb el seu pla de percussió, el qual, suposant-lo poc fregat per l'arena, en un corrent d'aigua, i que hagués perdut el tall i l'aspecte recent de les arestes, no es podria distingir de molts esclats que es donen com d'origen humà.»

«Dins de la massa de sílex de la qual se n'ha separat aquesta fletxa, s'hi observen trencadures o buids que es poden comparar a les que s'atribueixen a l'extracció d'un nucli de fulles de ganivet o de rascador conservats en les col·leccions. I damunt d'aquestes diverses trencadures, les patines més o menys antigues, encara que ben recents, tenen caràcters variats segons els diferents costats d'un mateix bloc».

«Un detall, que dona encara més interès a n'aquests fets, és que les mateixes formes es reproduïxen amb freqüència, i per a demostrar-ho en citaré un altre exemple. En el moment de la nostra visita, un esclat molt més gros que els anteriors, es trobava en el seu lloc dins d'un ronyó de 0'60 metres de llarg travessat de clivelles en direccions molt variades. Té una forma de cor molt semblant a la de moltes destrals de pedra. Però es comprovava que està clivellat i al més petit contacte es parteix en dos fragments distints. Un d'ells té una gran semblança amb certes puntes de llança; l'altre mostra damunt la superfície de fractura la massa d'argila, a la congelació de

la qual sembla natural atribuir l'esforç mecànic del qual n'ha resultat la separació.»

«Un altre exemplar, digne de figurar al costat dels precedents, s'ha partit d'altra manera sota la influència del fred; ja no és en un sol pla, sinó en dos que formen l'un amb l'altre un angle recte, de faisó que s'ha després de la porció grossa una mena de *tetraedre*, que té una molt íntima semblança amb mantres puntes de fletxa sense retocs.»

«Algunes vegades encara es veu quelcom més, i certes làmines presenten detalls en els que es creuria veure hi retocs, si hom no estigués ben segur del seu origen. Adés són talls que semblen destinats a afinar més el ganivet, adés és una espècie de bec que sembla haver estat produït per a constituir un petit rascador.»

«També devem esmentar en aquesta sèrie de retocs, esclats que s'assemblen a rascadors, a puntes de llança del tipus *acheulià* perquè les dues cares són treballades, i esclats que han saltat de tots costats col·laborant a donar-los una forma molt simètrica.»

«Encara devem afegir que la gelada determina en certs silex la formació de fractures *concoïdals* idèntiques a les que alguns tenen el costum de fer-ne el producte exclusiu de la percussió».

«Cal fer notar que el mecanisme revelat per l'experiment involuntari de Prepotin, el realitza la Naturalesa a cada instant i pot produir-se en escala gegantina. Com de fet: totes quantes vegades l'erossió ocasiona la demolició d'enribassats constituïts per la creta o altres roques que continguin silex, els ronyons silíceos fins aleshores substreïts als grans freds de l'hivern, són abandonats a la intempèrie, en condicions en que la gelada podrà actuar contra d'ells. Si tenen l'estructura convenient, és a dir, si contenen petites quantitats d'argila o de creta humida disseminades, es reduiran, per clivelles més o menys planes, a fragments que tindran gran semblança amb les puntes de fletxes prehistòriques i amb altres objectes anàlegs».

«Amb aquest procés se'n podran fabricar milers i milers, i el *Diluvium* en deurà contenir fins a les parts més antigues» (1).

Com es veu, docs, si els agents naturals produeixen constantment i en tan gran escala els fenòmens que en els silex semblen ésser retocs intencionats, fractures concoïdals, bulbs de percussió i efectes del foc ¿com podran distingir-se els efectuats per l'intempèrie dels que són obra del treball humà? Per

(1) Article *Silex* del *Dictionnaire de Géologie*, pàgines 623 a 625.

tal motiu tots aquests arguments que certs geòlegs i prehistoriadors empren com a demostratius de l'existència de l'home terciari, perden del tot el seu valor. És precis que en apoi de la seva pretenció presentin proves més positives, i mentre així no ho facin, seguirem creient que l'home no ha aparegut damunt la terra fins a l'era quaternària.

JACINT ELÍAS

EL FERÉSTEC

Doncs heus ací que el talla-pins, el solitari de les muntanyes nevades, forçut, que d'un cop de destrat gairebé devastava un arbre, tenia un gos que s'havia fet portar per vigilar el seu remat de primales. Li va posar Feréstec, i val a dir que fins aquesta data, l'home de les muntanyes no havia endevinat en el seu gos el més petit senyal de ferotgia. De feréstec no ho era gens, car si algun caçador de senglars s'havia escaigut passar vora el guardià de les cabres, el gos no feia altra cosa que remenar la cua. El talla-pins, de moment es cregué que tota aquella docilitat de la bèstia passaria a mesura que s'anés aclimatant a l'esquerparia de les muntanyes, però de fet, el gos, seguia igual com sempre i l'home se'n començava a enutjar. Per tal d'enfollir el cà, enlloc d'amanyagar-lo com havia fet des del primer dia, començà a tractar-lo d'una manera tan salvatge que el gos acabà per esporuguir-se'n. El talla-pins, dolgut de la seva compra, avorri de tal manera al Feréstec, que aquest no hagué altra companyia que el d'aquell ramat de primales joganeres que junt amb ell corrien enfollides sobre el verd encès d'aquells paratges rocosos.

L'amo del gos, gairebé oblidat de la bèstia, no es preocupava de donar li menjar. —Qui no se'l sap afanyar que se'l busqui!—deia. Així és que el feréstec no tenia altre remei que anar de cacera pels recons verges de la muntanya i fer-se passar la gana amb qualque conill o bé taup que amb mestria percaçava.

Però, heus ací, que les neus vingueren a endomassar la muntanya i el Feréstec no pogué moure's del corral amb les cabres, car s'hi s'atançava al foc, d'un cop de peu l'amo l'en treia. Feréstec tenia una gana enorme. En pocs dies se li marcaren les costelles i el pobre gos anava d'un lloc a l'altre amb la fam que li assecava el ventre.

Una nit, en el silenci de la muntanya oí un udol llunyà que li crispà tot

el llom de l'esquena. El gos s'atançà a la porta i ensumà enfora. La porta del corral, feta de troncs d'arbre cruixia visiblement empesa per una força maligna. El gos al recó obscur de l'estable s'arraulí amb els ulls fora les conques, tremolant de por... Dos ulls flamejants com dues clarors infernals, penetraven en mig de la foscor de l'estable. Les cabres es remogueren esfereïdes i aviat un udol com eixit d'una gorja malmesa es deixà sentir amb una esgarrifor feresta. Eren els llops que afamats havien davallat dels llocs alts en cerca de minestra. L'olor del corral els atragué i esbotzaren la porta i amb una fúria salvatge es tiraren damunt les cabres. Ja havien degollat una i el segon llop amb el xerrac de les dents esmolades, se n'apropiava una altra. El Feréstec pres d'una bassarda estranya, li petaven les dents; tot el llom de l'esquena tenia eribat i els ulls se l'hi encenien de ràbia. Sentia el beiar trist de les seves companyes que morien malmeses per les boques infernals d'aquelles bèsties ferotges. El Feréstec s'anà arronçant, enfollit; temia per la vida de les demés altres companyes i es disposava a salvar-les. D'un salt enorme boté a l'esquena d'un llop amb tanta fúria que aquest anà de tomballons per terra. Mossegava! Les dents del Feréstec es cloïen amb ràbia quan atrapava la pell del llop. La batalla era sagnant, de mort! I el gos es defensava amb tota la seva força i aviat el llop anà d'un cantó a l'altre cosit a mossegades. L'altre llop, en veure el perill que corria el seu company, s'hi acostà a ajudar-lo. Fou rebut per una caixalada cruel que li estripà un cantó de coll. Els llops, que es degueren sentir impotents davant d'aquell gos terrible, aconseguiren la porta, però el Feréstec no els deixa allunyar gaire i un cop fora el corral d'una estenallada de dents deixà estesa la seva primera víctima. L'altre llop tragué tota la seva força: fou inútil, però, perquè el gos hauria estat capaç de fer-se-les en qualsevol ramada maligna. Durà molt poc la lluita amb el segon llop, perquè tot seguit de mort el seu company aquest anà a fer-li companyia. Morts els dos llops, el Feréstec encara cloïa les dents i no s'apartava d'ells amb temor de que poguessin alçar-se. No s'alçaren pas, però.

Les primeres clarors de l'alba, com les ales esteses d'un gall, matiner, il·lustrejaven aclarint la silueta blanca de les muntanyes nevades. Al lluny es sentia la remor sorda d'unes branques malmeses sota el pes de la neu i la muntanya murmurant d'ecos s'anava aclarint poc a poc entre les primeres llums del dia.

El talla-pins encara amb els ulls enganyats de son, obrí la seva cabana. Un aire gelat li esborronà les galtes peludes i es fregà les mans amb llestesa. Encengué el foc, entre les brases, endegà una torrada i se la menjà amb pau-

sa. Mentre tant un sol vermell anava eixint darrera les muntanyes fonent la neu entre mil xaragalls murmuradors i aixerits com un reptil enorme. La perruca dels arbres, ara un cabell, ara un altre, mostraven la calvicie al sol entre mil esbufecs de joia.

El talla-pins amb les mans a la butxaca penetrà al corral. Un crit sec li buidà la gola en veure les cabres esteses. —Lladre!... cridà al gos qui arraulit vora les cabres mortes es fregava amb la llengua els morrets sagnosos. El primer impuls de l'home sigué de prendre una forca i ventar-la entre el cap del Feréstec. Així ho féu i la bèstia en sentir-se ferida boté fora la porta. Els ulls de l'home estaven encesos de ràbia i la veu li tremolava entre gorja i d'un salt despenjà l'escopeta per acabar amb la vida d'aquell gos avorrible. La bèstia fugia. L'home surt fora i allarga els braços i l'arma. Un tret forada la quietut d'aquells cingles. Els ocells deixen els arbres i el Feréstec s'allunya de pressa. L'home tremola pel seu tret perdut, però estira el gallet amb més ràbia. El Feréstec udola i en la pau d'aquella hora, els seus lladrucs omplen d'ecos els buits de les cimes. Un silenci. L'home queda clavat en la neu i no sap on girar-se. Veu els llops estesos en el blanc sagnant de la neu i sent al lluny els udols del seu gos com s'aparta. En un moment, pels ulls de l'home ha passat la tragèdia del vespre i deixa corre dels braços l'arma maligna que encara fumeja. Cerca ràpid el gos; el crida i avença a grans passes pel tou de la neu. El Feréstec s'allunya ferit pel seu amo. I l'home el crida com foll per tornar-li la vida. El braç li dóna delit, la veu li esqueixa la gorja, però el crida amb temor de què es mori. Ja a poques passes d'ell, el gos se li encara: el pèl eriçat, els ulls encantats, com verdosos de ràbia i espera botre al cap del seu amo. L'home es detura.

—Feréstec; vina, no et faré res! T'he fet mal, oi? Jo no vull que et moris! Has estat un valent! Jo t'admiro! Vina Feréstec, que no et faré res!

L'home avança un pas. El gos obra les dents: una bromera blanca li salta a la neu i ajup el cap, tremolós, ple de ràbia... Es mossega la llengua, n'escup els trossos! El talla-pins recula, veu el gos foll, a punt de saltar-li a l'espatlla i es disposa a fugir. Recula, recula sense deixar de mirar el Feréstec que mossega la neu i es mossega la llengua. Poc a poc, l'home treu el seu ganivet; l'obra, l'apunta a la testa del gos i li llença. El gos pega un salt amb la testa ferida i cau als peus del seu amo.

El talla-pins s'entorna a la seva cabana mentre el dia s'estira i pels arbres més alts les merles entonen cançons de bonança.

IU PONS

Clixé, A. Fabra

DEL NOSTRE FOLKLORE

Conjunt de dansaires del «Ball del Gambeto» de Riudaura.

Clixé, A. Fabra

DEL NOSTRE FOLKLORE

Un aspecte de la plaça de Rindaura durant l'execució del «Ball del Gambeto».

ADÉU, COMPANYY!

De tu puc dir allò mateix que Horaci deia en elogi d'aquell seu amic estimat: *vir bonus*. Sí, amic Capella: has estat un bon home, en tots sentits. La teva vida, senzilla i honesta, no ha tingut mai ni puges ni baixes. Sempre has estat igual i el mateix: un bon home, un bon amic, un bon espòs, un bon pare, un bon ciutadà. I això és l'herència més noble i fecunda que podem deixar en traspasar a l'altre món.

Erets de bona fusta, d'aquella fusta d'homes que fan els pobles grans i forts. Has tingut fins a la mort un ideal pur i entusiasta, i per ell has lluitat amb fe i a ell li has esmerçat els anhels dels teus anys de joventut i la força de la teva edat madura.

Amb tu convisquestem molts anys en la vida activa del nostre Centre i en les llargues excursions que ferem per tots els indrets de la nostra adorable Catalunya. Ens aplegà l'amistat, i aquesta amistat, amic Capella, era com un bocí del meu cor, perquè d'amics tan bons, tan lleials i tan senzills com tu no se'n troben gaires en aquest món de misèries i d'iniquitats.

La mort t'ha arrebatat a deshora, quan les teves virtuts humanes i cíviques havien de llevar tot el fruit de la teva vida exemplar... Adéu, doncs, company!

JOAN SANTAMARIA

Crònica

Les conferències i sessions d'aquest curs. - Heus ací una lleugeríssima recensió de les darreres conferències i sessions celebrades durant aquest curs per la nostra entitat, amb les quals, davant el gran nombre de consocios i simpatitzants que cada divendres omplien el nostre ample saló d'actes, creiem que, com els cursos anteriors, hem realitzat una remarcable tasca en pro de la cultura i d'enaltiment del nostre excursionisme.

A continuació dels actes ressenyats en els dos números anteriors d'ARXIU, el dia 30 de març va celebrar-se una interessant *Sessió de Cinema Amateur*, a càrrec de la Secció de Cinema del Centre Excursionista del Vallès, de Sabadell, la qual presentà la següent selecció de pel·lícules, originals dels actius cineïstes de la veïna ciutat: *Festa Major*, bell reportatge d'aquestes festes populars, de Ramon Masoliver; *Costa Brava*, interessant documental de la nos-

tra costa, d'Emili Puig: *L'any 1932 al llenç*, reportatge molt ben realitzat dels actes més importants esdevinguts aquell any, de Llobet Gràcia; *L'artilleria suïsa a la muntanya*, documental d'unes maniobres militars als Alps, de Rodolf Honegger; *La Segla*, argument dramàtic, de Monistrol, Muntaner i Mil·lan; *Suïcida?*, argument còmic, de Llobet-Gràcia.

Totes aquestes pel·lícules varen ésser exhibides amb la corresponent sincronització sonora.

El senyor Francesc Espanyol, il·lustrat professor naturalista, entomòleg del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, va desenvolupar una interessant i instructiva conferència sobre *Entomologia del Vallès*. Després de parlar dels paràsits de picada verinosa i de la divisió geogràfica de l'entomologia, estudià detalladament les diverses espècies que viuen al Vallès i sobretot a la muntanya de Sant Llorenç del Munt.

Durant la dissertació, el senyor Espanyol projectà nombrosos diapositius de diversos insectes, la qual il·lustració completà d'una manera perfecta la seva interessant conferència.

El culte periodista barceloní, senyor F. Martí i Julià, secretari de la Comissió de Publicacions i vocal de la Secció de Geografia i Geologia del Centre Excursionista de Catalunya, descabdellà el suggestiu tema *I l'esport, on és?* Amb aquesta conferència el senyor Martí i Julià posà de manifest la falta de veritables esportius a la nostra terra i blasmà durament el professionalisme en l'esport, posant en evidència la disbauxa idòlatra als vencedors. No cal dir que enaltí, amb bells paràgrafs, la pràctica de l'excursionisme, font de regeneració corporal i espiritual de la nostra raça.

El senyor Miquel Domingo, intel·ligent professor mercantil, membre de l'Agrupació Excursionista de Badalona, va donar la seva esperada conferència sobre *Exploracions polars: Les recerques de Byrd al Pol sud*, amb la qual posà a l'abast de l'auditori una sèrie d'interessants coneixements sobre els dos Pols, alhora que remarcà la lluita aferrissada que l'home ha sostingut fins els nostres dies, per tal d'aconseguir la possessió de les regions polars.

Seguidament explicà l'expedició de Byrd al Pol sud, la narració de la qual fou il·lustrada profussament amb la projecció d'interessants vistes fotogràfiques.

Finalment, el dia 11 de maig, el senyor Ignasi de Segarra i de Castellar-nau, director de l'Aquàrium i de la Secció de Zoologia del Museu de Catalunya, de Barcelona, clogué l'extens cicle de conferències i sessions d'aquest nostre XXIV curs, desenvolupant una interessant conferència sobre *Organit-*

zacions modernes per a la divulgació de la zoologia: Jardins zoològics i parcs naturals. Després d'esmentar els orígens de les col·leccions zoològiques, el conferenciant explicà, amb gran profusió de detalls, acompanyats de magnífiques projeccions fotogràfiques, les moltíssimes espècies d'animals, terrestres i aquàtics, de les quals espècies, davant de cada projecció, en donava curiosos coneixements. Remarcà que a l'estranger actualment es construeixen jardins i parcs, en els quals els animals viuen d'una manera gairebé natural, amb una semi-llibertat. En acabar, destacà la importància pedagògica que avui tenen els parcs zoològics, com ho prova el fet d'ésser continuament visitats pels col·legis i centres d'ensenyament.

Acabada aquesta interessant conferència del senyor de Segarra, el President del Centre, senyor Marian Galí, pronunciat unes breus paraules de clausura de curs, regraciant a tothom, als conferenciant i als assidus concurrents, l'interès que havien prestat als actes que durant aquest curs havíem realitzat.

Com de costum, la premsa local parlà molt extensament d'aquests actes, la qual cosa ens eximeix de fer-ho nosaltres.

Excursions fetes - Durant els mesos d'abril i maig s'han efectuat 28 excursions, amb un total de 198 socis concurrents. Set d'aquelles excursions foren a base d'acampada, amb un total de 21 tendes.

Els llocs visitats amb preferència són els que segueixen: 1 excursió a Porter, Puimorens, Pas de la Casa, Pic Negre d'Andorra i Vall de Campcardós; 1 a Núria i a Nou Creus; 1 al Cercle de Ciscar; 1 a La Molina i Coll de Pal; 1 a Benasque, La Rencusa i Gelera d'Aneto (el mal temps privà l'ascensió al pic). Aquestes cinc excursions foren a base d'esquí. 9 sortides a diversos indrets de la muntanya de Sant Llorenç del Munt (Castellases, La Mata, La Pola, Obits, etc.); 5 excursions pels nostres encontorns (Sant Feliu del Recó, Rellinars, Tres Creus, etc.); 1 de volta al Montseny; 1 a Collcerola i Vallvidrera; 1 a La Pobla de Lillet, Fonts del Llobregat, Santuari de Falgars i Figols; 1 a Castelfels; 1 a Girona i a Olot; 1 a Sant Salvador de les Espases; 1 al Pedraforca; 1 a Núria i ascensió al Torreneules i al Puigmal; 1 a Can Garrigosa, amb motiu del XX Campament social, amb 12 tendes.

Obituari. - Amb ocasió de la mort del que fou soci fundador i primer secretari del Centre, senyor Francesc Capella i Autonell, una representació del Consell Directiu visità la família del malanguanyat consoci, per tal de palesar-li el condol de l'entitat. A l'hora de l'enterrament féu trametre, al domicili del company traspassat, una magnífica corona de boix grèvol i flors

boscanes, que varis membres del Consell anàren a collir expressament a les serres de l'Obac.

Per acord, també, de la Junta, és publicat en aquest mateix número d'ARXIU, un article necrològic dedicat a l'esmentat amic Capella, al qual Déu vulgui concedir un eternal repós.

Imatgeria popular. - El nostre volgut consoci, senyor Josep M. Fargues, entusiasta col·leccionista d'imatgeria popular, ha editat uns interessants goigs dedicats a Santa Marguerida, que es venera en una capella dels nostres encontorns. Aquests goigs són il·lustrats amb dibuixos a la ploma, pel nostre amic Mateu Avellaneda.

Agraïm al company Fargues els exemplars cedits per a la col·lecció del Centre.

Museu. - Del nostre consoci, senyor Santiago Figueres, hem rebut uns bells exemplars de fòssils, que han passat a la vitrina corresponent.

Remerciem cordialment aquest donatiu.

Una Reunió General del Club Alpi Francès als Pireneus. - De la Secció dels Pireneus Centrals del Club Alpi Francès, hem rebut un atent comunicat invitant el Centre a assistir a la Reunió General que el dit Club Alpi Francès celebrarà en els Pireneus Centrals, del 22 d'agost al primer de setembre d'enguany.

Els tres grups de congressistes (alpinistes, excursionistes i turistes) inauguraran el refugi de Caillaouas i recorreran un dels nostres massius muntanyencs menys conegut i dels més pintorescos, la Serra dels Encantats.

El grup de turistes recorrerà, amb autocar, l'Ariège, Andorra i les gorges del Nord d'Espanya.

Aquells als quals els interessi el programa detallat d'aquesta important reunió alpina, poden sol·licitar-lo al Secretari del Centre o directament al Dr. Arlaud, secretari de la Secció dels Pireneus Centrals del C. A. F., 3, rue Bayard, Toulouse.

Secció de Fotografia *El V Saló local de Fotografia.* — Com cada any, ha estat convocat aquest concurs fotogràfic, l'obertura del qual es celebrarà el diumenge dia 1 de juliol, diada de la Festa Major, d'acord amb les bases repartides per la nostra ciutat i adjuntades en el número darrer d'ARXIU. La Junta d'aquesta Secció espera que els terrassencs

aficionats a l'art de la llum, especialment els socis del Centre, procuraran prendre part a aquest *V Saló*, per tal que assoleixi el major esplendor i interès possible.

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya *El Campament de vacances d'enguany.*—Com els anys anteriors aquesta Secció està treballant, ja, activament, en l'organització del campament de vacances d'enguany, el qual es celebrarà durant els dies 11 al 19 d'agost vinent i serà instal·lat al peu de l'Estany Negre de la Serra del Montartó, des d'on podran fer-se ascensions tan importants com la dels Biciberri, Comolo-Forno, Comolo-Pales, Montartó d'Aran, etc.

Hom prega als socis del Centre, tant si són membres de la Secció com no, que tinguin intenció d'assistir a aquest campament, que procurin inscriure's abans del dia 31 de juliol, data que es tancarà irremissiblement l'inscripció.

Tots els detalls necessaris seran donats a conèixer a la post d'anuncis o els facilitaràn, particularment, qualsevol dels dirigents d'aquesta Secció.

Secció d'Atletisme *Cursa terrassenca de rellevaments.*—El dia 14 d'abril, commemoració de la República, va celebrar-se a la nostra Rambla, una cursa de rellevaments entre equips locals, guanyant el d'aquesta Secció.

Trofeu «Rossend Calvet».—En aquest concurs, que es va celebrar el dia 14 d'abril a l'Estadi de Barcelona, es classificà a tercer lloc, de la classificació general, el consoci J. Ruiz.

Pentalhon Manresa i Volta a Sabadell.—El mateix dia 14 d'abril el nostre consoci en Samuel Fraga, va guanyar totes les proves del Pentalhon que es celebrà a Manresa.

El dia 22 del mateix mes, el consoci Mestres es classificà a desè lloc en la volta a Sabadell.

Actuació a Girona.—El dia 16 de maig un equip d'aquesta Secció va actuar en el camp dels «Atletes Reunits» de Girona, el qual equip obtingué unes magnífiques classificacions en totes les proves. Cal remarcar, sobretot, el salt d'alçada de 1'70 metres, que realitzà en Cardús.

Campionats del Vallès.—Aquests campionats es celebraren a Sant Cugat el dia 20 de maig. Obtingué el títol de Campió de salts de llargada i de llançament del javelot, en Samuel Fraga, i el dels 5.000 metres, en Mestres.

El no haver pogut desplaçar complet el nostre equip, ens privà d'aconseguir més primers llocs.

Secció de Ciències Naturals *La reunió de constitució.* — D'acord amb el que publicarem en el número anterior d'ARXIU, el dia 18 d'abril passat tingué lloc la reunió de constitució d'aquesta Secció, havent-se elegit la següent Junta, la qual exercirà fins el vinent setembre: President, Domènec Palet i Barba; Vice-president, Josep Datzira i Vidal; Secretari, Josep M.ª Fargues i Martí; Tresorer, Jaume Griera i Falgueres; Vocal, Joan Galí i Guix.

Durant l'estiu, aquesta Secció no fixarà anticipadament sortides oficials. Amb tot, recomana a aquells senyors socis que efectuïn excursions per la costa, que procurin recollir, principalment, conquilles de fauna marítima, destinades al Museu.

EXCURSIONS OFICIALS

MES DE JUNY

Dia 3. — Excursió a *Sant Llorenç del Munt*, per la Soleia i la Font del Saüc. Vocal, Josep Navarro.

Dies 9 i 10. — *XXI Campament social a Les Pedritxes*. Vocal, Josep Belil.

Dia 17. — Excursió amb autocar a *Blanes i Santa Cristina*. Pressupost, 10 pessetes. Vocal, Josep Roig.

Dies 23 i 24. — **XIII DIADA DE GERMANOR A LA MATA**. Per a detalls vegeu els programes especials.

MES DE JULIOL

Dies 29 i 30 de juny i 1 i 2 de juliol. — Excursió a la *Serra de Cadí i Pedraforca*. Secció d'E. de N. i d'A. M. Vocal, Manuel Aurell.

Dia 8. — Al *Girabau i a Sant Feliu del Recó*. Vocal, Josep Tintorer.

Dia 15. — A la platja de *Castelldefels*. Vocal, Josep Vilar.

Dia 22. — Excursió a *Mongat*. Vocal, A. Duran.

Dia 29. — Excursió-visita a *Sitges*. Vocal, R. Moliner.

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a Teixits - Extens assortit en Pues de Lloguer
Filferros de totes classes - Enreixats metàl·lics - Laminació
en fred de cercols per a embalatges i altres indústries

CARRETERA MARTORELL, 29

TELÈFON, 2105

TOT

ho trobareu als
Magatzems
Populars

Sant Pere, 40 - Raval, 50

MAGATZEMS DE MOBLES
de tots els estils i preus

ENTRADA LLIURE

3, SANT PAU, 3

MOBLES
DELUXO
Y TAPIS
SERIA:

FUSTE
RIAMFA
BRICAB
SERRAR

Pressupostos gratis, sens compromís

NUVIS: No deixeu de visitar-me
si us agrada l'estalvi

CASA LLUGANY

SANT PERE. 39

MATALASSERIA

::

ARTICLES D'ESPORT

ASSEGURANCES
CAPELLA

VIDA
INCENDIS
ACCIDENTS
MARITIMS
ROBATORIS

etc., etc.

St. Leopold, 98
Telèfon, 1439

CALDERERIA

Josep Olivé

Bartomeu Amat, 93 - 95
i Transversal, 242-244-246
Telèfon, 2399 TERRASSA

Sol·liciteu pressupostos sense compromís, per projectes, montures de Tintoreria i Calefacció, Bombes de totes classes i quants treballs siguin relacionats a la Caldereria

Vda. de G. Llargués

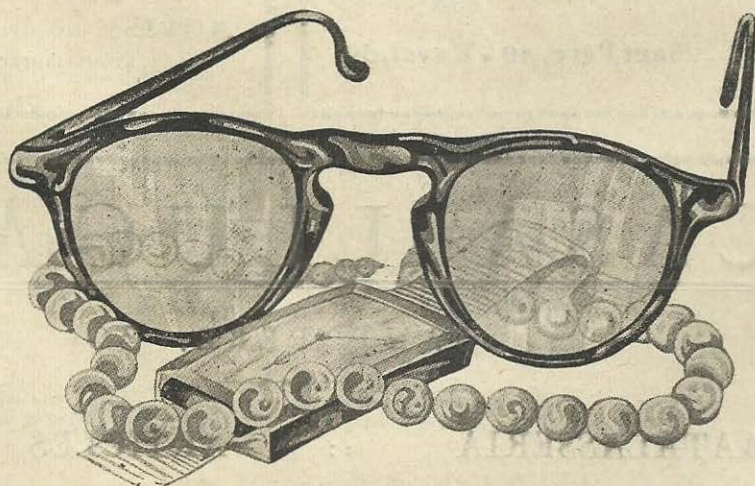
Joieria

Optica

Rellot-

geria

Font-vella, 18
TERRASSA

Articles d'alumini,
d'esport i propis
per a excursions.
Claus TRICORNI

P. Père

Unió, 32 :: Telèf. 1399

Joieria - Bisuteria - Optica
VDA. DE J. BALADA

*Extens assortit en Tro-
jeus i Copes d'esport*

Font-vella, 19 - Palla, 2

Consocis:

Efectueu les vos-
tres compres en
les cases anun-
ciades en el pre-
sent "ARXIU".

CAMISERIA

G. VACARISAS

*Especialitat en articles
d'esports de neu*

FONT-VELLA, 4 - TELEF. 1491

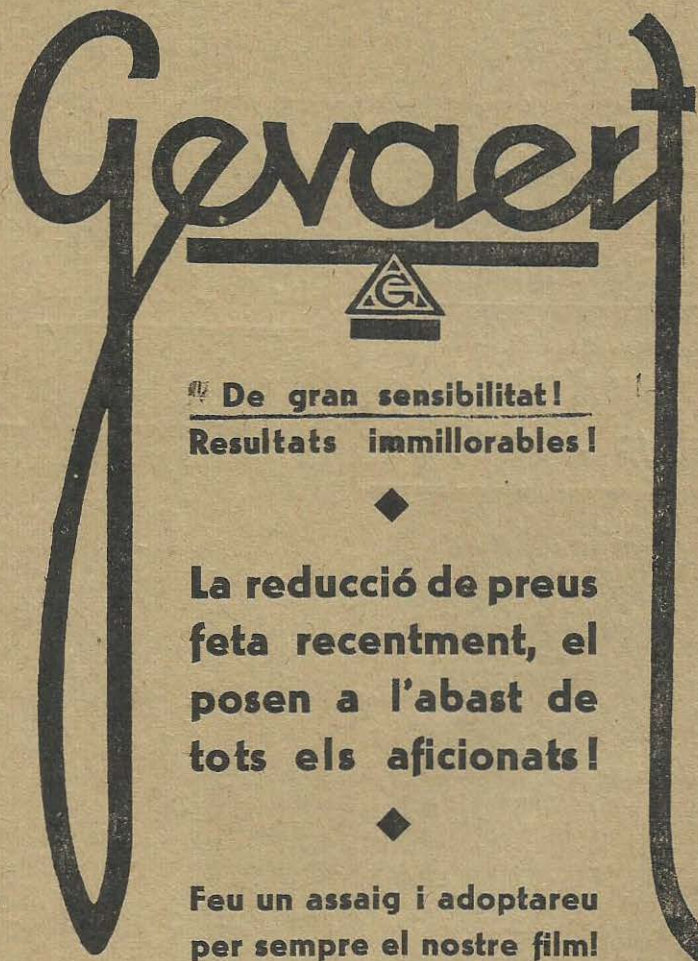
Agustí Devant
Sastre

Carrer de la Font-vella

El ROLL-FILM per al vostre aparell!

Superchrom Gevaert

**De gran sensibilitat!
Resultats immillorables!**

**La reducció de preus
feta recentment, el
posen a l'abast de
tots els aficionats!**

**Feu un assaig i adoptareu
per sempre el nostre film!**

**Indústria Fotoquímica Nacional, S. A.
INFONAL**

Buenos Aires, 18 - BARCELONA